

17/03/2026

Europese bedrijven onder druk door Amerikaanse productiviteitsgroei dankzij AI

Vaak wordt gesteld dat de Europese productiviteit én productiviteitsgroei achterloopt op die van de Verenigde Staten.

Recent werden vraagtekens gesteld bij die hardnekkige uitspraak, in het bijzonder omwille van methodologische redenen. Toch is waakzaamheid geboden. De Amerikaanse bedrijven absorberen veel sneller dan hun Europese collega's nieuwe, productiviteitsverhogende technologieën. Vooral de recente AI-hype speelt hierbij een rol. Met de doorbraak van AI kunnen Amerikaanse bedrijven uitgroeien tot geduchte concurrenten op de wereldmarkt.

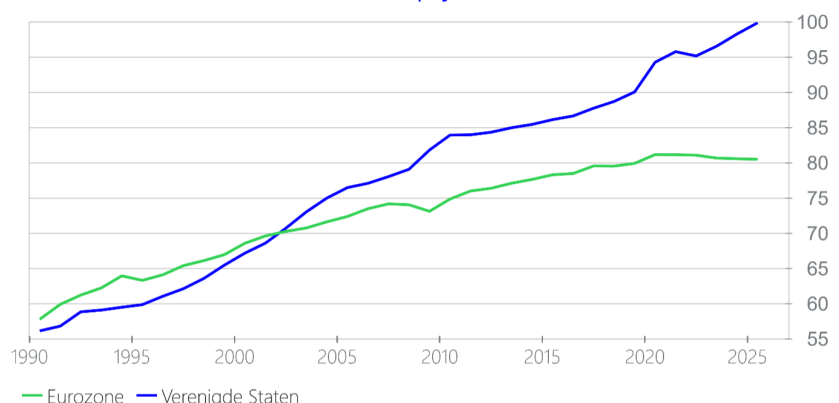
Mario Draghi, de voormalige voorzitter van de Europese Centrale Bank en de voormalige eerste minister van Italië, schreef in 2024 een rapport over de Europese concurrentiekracht. Dat rapport schetste geen rooskleurig beeld van de Europese economie. Een belangrijk pijnpunt in onze internationale concurrentiekracht blijkt onze lagere productiviteit te zijn in vergelijking met andere westerse landen, in het bijzonder met de Verenigde Staten. Figuur 1 illustreert dit aan de hand van de arbeidsproductiviteit per gewerkt uur, een veelgebruikte maatstaf. Bovendien convergeert het Europese productiviteitsniveau niet naar het Amerikaanse, waardoor onze productiviteitsachterstand nog groeit. Die conclusie wordt niet door alle academici onderschreven. Productiviteit kan immers op vele manieren worden gemeten. Een algemene conclusie is dus voorbarig.

Paul Krugman, Amerikaans econoom en nobelprijswinnaar economie, wees alvast op de enorme impact die Californië, het technologische centrum van de Verenigde Staten, heeft op de productiviteitscijfers. Zonder Californië is de productiviteitsgroei in de Verenigde Staten en in Europa quasi identiek. Daarnaast zijn er verschillen in de methodologie die Europese en Amerikaanse statistiekbureaus gebruiken om productiviteitscijfers te corrigeren voor de evolutie in de kwaliteit van producten.

Figuur 1

Arbeidsproductiviteit per gewerkt uur

USD, 2022 US Dollars, PPP, Constante prijzen

Bron: Conference Board (2026)

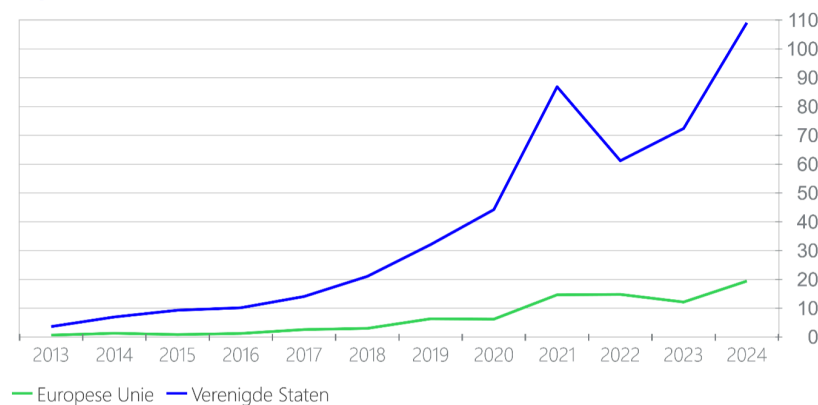
Evolutie in de kwaliteit van producten bepaalt immers de prijs van die producten en uiteindelijk de waarde van de economische output, wat dan weer de basis vormt van de meeste productiviteitsmaatstaven. Onderzoek aan de Universiteit van Groningen toonde aan dat de trans-Atlantische verschillen in productiviteitsgroei verdwijnen zodra men op eenzelfde manier corrigeert voor kwaliteitsevoluties. Dit zou geruststellend nieuws kunnen zijn voor onze Europese bedrijven. In hun concurrentiële strijd met Amerikaanse bedrijven vormt hun productiviteitsevolutie geen nadeel.

Toch moeten we voorzichtig zijn voor de nabije toekomst. De Amerikaanse economie is in het algemeen veel flexibeler dan de Europese. De implementatie van toepassingen gebaseerd op AI gaat, zeker sinds de doorbraak van generatieve en agentische AI, in een versneld tempo in de Verenigde Staten. Europese bedrijven aarzelen door twijfels over de technologische mogelijkheden én door het strikter regelgevend kader binnen de Europese Unie. Hierdoor is er een duidelijk verschil in de evolutie in de private AI-investeringen (zie Figuur 2).

Figuur 2

Private investeringen in AI: VS versus EU

miljard USD

Bron: Stanford Institute for Human-Centered Artificial Intelligence (2026)

Technologiebedrijven, consultants en internationale instellingen schuiven eensgezind indrukwekkende productiviteitswinsten naar voren mits implementatie van AI-toepassingen. Toch bestaat er nog heel wat twijfel over de grootte van de effectieve productiviteitswinsten. Maar door massaal te investeren in de nieuwe technologieën zullen de Amerikaanse bedrijven in elk geval een voorsprong nemen op hun Europese collega's.

Productiviteit is niet de enige factor die internationale concurrentiekracht bepaalt. Of Europese bedrijven op de AI-sneltrain moeten springen is verre van vanzelfsprekend. Maar Europese bedrijven moeten zich wel schrap zetten voor een stevige concurrentiestrijd met hun Amerikaanse collega's waar ook ter wereld. Europese bedrijven kunnen zich wapenen door op alternatieve manieren te werken aan productiviteitswinsten via procesoptimalisaties. Zij kunnen inzetten op innovatie die effectief tot nieuwe of betere producten en diensten leidt. Ook kunnen zij zich onderscheiden in hun serviceniveau, gaande van een kwaliteitsvolle dienstverlening of een excellent relatiebeheer tot een sterkere integratie met hun klantennetwerk. In elk geval is het belangrijk dat Europese bedrijven zich bewust zijn van hun concurrentiehandicap die ontstaat door de snellere implementatie van productiviteitsverhogende technologieën in de Verenigde Staten.